پێویستە بایەخ بە مێژووی کورد بدەین

حوسێن ئیسماعیل خان دەلۆ
husin966@yahoo.com

هەرچەند نوسین بۆ یەکەم جارلە وولاتی میزۆپۆتامیا سەری هەڵدا بەلام جێگای مەخابن و ئەسەفێکی زۆرە کە تاکو چارەکی چوارەمی سەدەی رابردوو خوێندەواری لەناو کۆمەڵگای کوردیدا گەشەی نەکردبوو کێرڤی خوێندواری بە ئاستەم سفری تێپەڕاندبوو بۆیە دەبینین کتێبخانەی کوردی لە بواری کتێبە مێژوویەکان چ لە رووی دیرۆکی نوسین و چ لەرووی زمانی کوردی چ لە رووی خۆتەرخان کردن لەهەمبەر ناوەرۆکەوە بۆمێژووی کورد زۆر هەژار و بێدەرامەتە ، ئەمڕۆ ئەرك و وەزیفەی هەموو لایەکە بە تایبەت خاوەن خامە نوسەران و مێژوو ناسان هەوڵ و تەقەلاکانیان بخەینە گڕ بۆ نوسینەوەی مێژوو سەربوردەی هەر بستە خاکێکی ئەم کوردستانە چونکە لەوەتەی مرۆڤ هەیە کوردستان مەڵبەندی ژیان و گوزەرانی مرۆڤ بووە بەردەبەلکان و ئەشکەوتەکانی (شانەدەر و هەزارمێرد و .....هتد) گەواهی دەری ئەو راستیەن ، کاتێك مرۆڤ ئەشکەوتی بەجێهێشت کۆمەڵگای بنیاتنا کوردستان بووە لانکی یەکەم شارستانیەت و گوندی چەرموو و کریم شار لایەنێکی زەقی ئەو شارستانیەتەمان بەرچاو دەخات کە لە بەرەبەیانی مێژووەوە بنیات نراوە تاکو ئەمڕۆش ئاسەوارو پاشماوەی هەرماوە .

لە بەرایی سەدەی رابردووە نوسین و خوێندەواری پەرەی سەند بوو بەلام کۆمەڵگای بەشەری دووچاری جەنگێکی بێئامانی جیهانی بووەوە کە لەسەروەختی جەنگی یەکەمی جیهانیدا هێشتا تەم و مژی جەنگ و مەرگەسات و کاولکاریەکان نەڕەویبووە هێشتا دونیا بۆنی دوکەڵ و بارودو خوێنی لێدەهات ، هێشتا گرانی قات و قڕیتی و برسێتی و مەینەتی و هەژاری زیاتر تەنگی بەخەڵکی هەڵدەچنی هێشتا برینەکان بەسۆ بوون و خوێنیان لێدەچۆڕا ، لەو سەردەمدا مەسەلەی داگیرکاری و چاوچڵێسی زلهێزەکانی جیهان بۆ دابەش و پارچە پارچەکردنی ناوچە ژێردەست و داگیرکراوەکان تەوەری سەرەکی گفتوگۆ و دانوسان و کێشمەکێشەکانی ناو خۆی دەوڵەت و هێزە براوەی جەنگی یەکەمی جیهانی بوو ، لەلایەکی ترەوە پرسە چارەنوسسازەکان بۆ یەکلای کردنەوەی چارەنووسی گەلان و نەتەوەکان هاتە ئاراوە ، بەشێك لە نەتەوەکان کەوتنە خۆ بۆ بەرگریکردن و بەگژاچوونەوەی داگیرکەران و بەدەستهێنانی مافە مرۆی و نەتەوایەتیەکانیان ، گەلی کوردیش لەو ئان و ساتە هەستیارو مێژوویەدا دریغی نەکردووە روبارێك خوێنی پێشکەش کردووە، بەلام دروست بوونی قەوارەی نەتەوایەتی و کیانی سیاسی و دەسەلاتی کارگێڕی هەرچەند لە ئاوزو و هزری کورددا بوو نەگەیشتە مەنزڵ ئەمەش رەنگدانەوەی لە سەر لە بەری بنیاتە ژێر خانی و سەر خانیەکانی کۆمەڵگای کوردی هەبووە کە مێژوو بەشێکە لەو سەرخانە .

ئێمە لە وولاتێکدا لە دایك بووین کە سەرباری ئەوەی رژێمە سەردەست و حوکمڕانەکانی کوردستان دەیانویست هەموو مۆرك و سیمایەکی کوردانەی ئەم نەتەوە و نیشتمانە بسڕنەوە لە پاڵ ئەوەشدا هەوڵیان دەدا مێژووەکەی بشێوێنن و بەهیچ کلۆجێك مێژووی کورد دیار نەبیت و نەنوسرێتەوە ، بەلام خۆشبەختانە ئەم میللەتە کۆڵنەدەرە خاوەن پێنوس و رێبواری ماندوو نەناسی ئەو کاروانە لە شوێنە جیا جیاکانی کوردستاندا هەڵکەتوون و جوامێرانە پێنوسەکانیان خستوەتە کار تاکو ئەو مێژووانە وون نەبن ، بەرهەمی ئەو کەسانەی کە تەنها و تەنها لە پێناوی زیندوو راگرتنی مێژووی کورد شەو و رۆژیان خستوەتە سەریەك و تێکۆشاون و هەستیان بە ماندوو بوون نەکردووە ، ئەگەر تەماشای ناوی مێژوونووسە بەناوبانگەکانی کورد بکەین هەر لە شەرەف خانی بەدلیسیەوە تاکو بەشێکی تری ناودارانی بواری مێژوو نوسی دەبینین زۆربەی هەرە زۆریان لە بنەرەتدا پیشەیان

مێژوو نوسین نەبووە بەڵام هەست کردن بە بەرپرسیاریەتیان بەرامبەر بە میللەت و نەتەوەکەیان بە شێوەیەکی ئەکادیمی و پسپۆڕیەکی زۆرەوە کەوتونەتە تۆمار کردنی مێژوو ، نەوەکانی دوای خۆیان قەرزارن بە تەقەلا و پێنوسی ئەوان تەنها دانەوەی قەرزەکانیان بەو سێوەیە کە ئێمەمان بەردەوام بین لە سەر ڕێبازەکەیان کە فەرامۆش نەکردنی میژووە.

ساغ کردنەوەی مێژووی فەرامۆش کراوی ئێمەی کورد شەونخونی ماندوو بوونێکی زۆری گەرەکە ئەمەش بەهەوڵ و تەقەلا و هیمەتی شارەزایان و پسپۆڕانی ئەو بوارە دەستەبەر دەبێت ، بۆیە دەبێت لەم سەردەمدا کە دەرفتێکی زێڕینە بۆ ساغ کردنەوەی مێژووی کورد کە چەواشەکاری تێدا کراوە، دەبێت بە پێنوسێکی دڵسۆزانە و کوردانە و راستگۆیانە بنوسرێتەوە نەوەکانی داهاتووی پێ ئاشنا بکرێت و باشتر شارەزای مێژووی وولاتەکەیان بن .